

ставлення до інших людей на ефективну модель співробітництва. Тренінг сприяв інтенсивності навчання, результат якого досягався завдяки власній активній роботі студентів. Знання не подавалися в готовому вигляді, а стали продуктом діяльності самих учасників. Самостійне навчання однокласників та інтенсивна їх взаємодія була у центрі уваги протягом усього курсу. Відповідальність за результативність навчального процесу несли в однаковій мірі як викладач, так і кожний студент групи. Освіта та виховання у сфері безпеки життєдіяльності за допомогою тренінгових технологій має забезпечити формування нового мислення, цілісного знання, практичного вміння, необхідного для прийняття обґрунтованих рішень на рівні людини, сім'ї, суспільства, держави.

У подальшому слід розширити можливості використання тренінгових технологій у навчальному процесі вищої школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Щербаков А.В. Педагогический тренинг в индивидуализации подготовки студентов к воспитательной работе в школе. Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Андрей Викторович Щербаков. – Челябинск, 2000. – 181 с. – РГБ ОД, 61:01-13/1462-7 // http://www.bestdisser.com/see/dis_65336.html
2. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с. – ISBN 966-7786-03-X.
3. Пузиков В. Г. Технология ведения тренинга / Василий Григорьевич Пузиков. – С.-Пб.: Речь, 2007. – 224 с. – Библиограф. С. 212-213. – ISBN 5-9268-0336-5.
4. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение / Юрий Николаевич Емельянов. – Л.: ЛГУ, 1985. – 165 с.
5. Модестов С. Ю. Тренинг как педагогическая проблема / Сергей Юрьевич Модестов // Рождественская конференция Санкт-Петербургского клуба консультантов и тренеров (18.12.2004 р.). – С.-Пб., 2004. – http://msk.treko.ru/show_article_317
6. Лесли Рай. Упражнения: схемы и стратегии. / Рай Лесли. – 2-е изд. – С.-Пб.: Питер, 2003. – 256 с. – ISBN 5-318-00745-7
7. Технологія тренінгу / Упорядк.: О. Главник, Г. Бевз / За заг. ред. С. Максименко – К.: Главник, 2005. – 112 с. – Бібліогр.: С. 109-110. – ISBN 966-8479-12-2.

УДК 378. 637.016:572.1/:004

Т.П. Гончар

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ АНТРОПОГЕНЕЗУ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті наведено переконливі наукові дані про єдність походження людських рас, охарактеризовані етапи формування основних центрів походження людини розумної. Головна увага наголошується на тому, що доцільним є використання нових інформаційних технологій, які допоможуть полегшити та опанувати студентам вищих педагогічних навчальних закладів сприйняття існуючих фактичних даних при вивченні проблем антропогенезу.

The article reflects upon convincing scientific data about unity of human races origin, characterizes the stages of formation of main centres of homo sapiens origin. The main accent is on the relevant using of new informational technologies which help the students of higher educational institutions to lighten and master perception of existing factual data on learning the problems of anthropogenesis.

У сучасних умовах, коли на перший план виходить швидке “старіння” інформації, і відповідно, швидке знецінення знань, отриманих студентами у вищих навчальних закладах,

актуальним є навчання молоді людини принципам та методикам самоосвіти, вмінню вчитися.

Загальновідомий факт про те, що практика породжує потребу у вивченні теорії. А дослідна діяльність – одна з форм практичної діяльності людини.

Пошуки нових освітніх технологій перетворились на своєрідне знамення нашого часу. Не є таємничим те, що сьогодні у студентів значною мірою згасає інтерес до навчання, тому старання викладачів багато в чому спрямовані на розвиток пізнавальних інтересів молодого покоління.

Основною задачею на сучасному етапі перебудови педагогічної науки є забезпечення психолого-педагогічними та методичними розробками, спрямованими на виявлення умов використання засобів нових інформаційних технологій з метою інтенсифікації навчального процесу, підвищення ефективності та якості навчання. Головним напрямком цього є широке використання комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, а також застосування нових інформаційних технологій.

У рамках використання в навчанні студентів нових інформаційних технологій, передбачається розв'язання наступних поставлених завдань:

- знайомство з принципами роботи пристроїв візуального відображення інформації,
- надбання навичок раціонального підбору комплексу устаткування та технологій при розв'язанні практичних завдань,
- оволодіння практикою використання різних інтерактивних презентаційних технологій та галузей їх застосування.

Застосування в навчанні нових інформаційних технологій підвищує загальний рівень навчального процесу, підсилює мотивацію навчання й пізнавальну активність студентів, постійно підтримує викладачів у стані творчого пошуку дидактичних новацій, актуалізує проблему раціонального поєднання продуктивних та репродуктивних методів навчання.

Наукова література, термін “інформаційні технології” визначає як сукупність методів та технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації, що розширює знання людей і розвиває їхні можливості щодо керування технічними соціальними проблемами [1: 153].

Педагогічно доцільне використання інформаційних технологій дозволяє підсилювати інтелектуальні можливості студента, впливаючи на його пам'ять, емоції, мотиви, інтереси, створює умови для перебудови структури пізнавальної й продуктивної діяльності.

За допомогою комп'ютера можна забезпечити індивідуальне навчання “в масовому порядку” особливо в процесі вибору навчальної дії (пояснення, підказка, заохочення), ураховувати навчання кожного конкретного студента. За допомогою комп'ютера можливо здійснити так зване рефлексивне управління, ураховувати особливості пізнавальних процесів студента – сприйняття, мислення, пам'яті і надати допомогу студенту з урахуванням його індивідуальних здібностей.

Для поширення інформаційних технологій у сфері освіти вирішальне значення має система соціальної організації навчально-виховного процесу, яка переводить вимоги технології на мову культури взаємостосунків між людьми. Природним для використання інформаційних технологій у сфері освіти є педагогіка співробітництва, що забезпечує поглиблення і розвиток людських контактів між усіма учасниками навчально-виховного процесу, створює найсприятливіші умови для всебічного і гармонійного розвитку особистості.

У цих умовах доцільним стає перегляд сучасних організаційних форм навчальної роботи, а саме: збільшення самостійної, індивідуальної та групової роботи студентів, відхід від домінування пояснювально-ілюстративного методу навчання, збільшення обсягу практичних і лабораторних робіт пошукового і дослідницького характеру, позааудиторних занять, котрі будуть обов'язковою складовою частиною цілісного навчального процесу. Оскільки в процесі використання комп'ютера значно зростає інтенсивність спілкування студентів і вчителів та студентів між собою, розв'язується набагато більше задач, під час

розв'язування яких виникає низка всеможливих питань, на які вчитель повинен відповідати, відтак його роль у навчальному процесі не лише не знижується, а значно зростає [2: 178].

Отже, комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання доцільно розробляти в межах особистісно орієнтованої моделі навчання. У цьому випадку використання комп'ютера як важливої складової цієї технології й потужного засобу інтелектуальної діяльності зможе суттєво посилити навчально-пізнавальну діяльність.

Технології повинні бути наповнені предметним змістом: вони мають стати для студента засобом, який полегшує процес здобуття нових знань і вмінь. Сучасний зміст і форми навчання, засновані на “некомп'ютерних”, паперових технологіях, важко узгоджуються зі спробами навіть фрагментарного використання комп'ютера на уроках.

Інформаційні технології містять якісно нові можливості для навчання і розвитку дитини, а тому потребують перегляду змісту й організації форм навчання.

Педагогіка визначає нові інформаційні технології навчання як методологію і технологію навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів навчання та, у першу чергу, ЕОМ [2: 192].

Таким чином, інформатизація педагогічного процесу передбачає створення, впровадження і розвиток комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів та технологій, побудованих на ґрунті застосування сучасної обчислювальної та телекомунікаційної техніки.

Тому, у пропонованій статті ми поставили за мету обґрунтувати необхідність використання нових інформаційних технологій для вивчення проблем антропогенезу у вищих педагогічних навчальних закладах, що допоможе студентам полегшити сприйняття нового навчального матеріалу даної проблеми.

Варто зазначити, що питання походження людини надто складна і світоглядна проблема сучасної біологічної науки, яка привертала до себе увагу з давніх часів.

Відомо, що ще за часів давньоіндійських натурфілософів висловлювались щодо ідей походження людини від мавпоподібного предка в результаті певного способу життя та дії природних факторів. Мали своє чільне місце й ідеї про єдність походження людських рас і перші спроби становлення території, на якій відбувалось олюднення мавп – прабатьківщини сучасної людини.

У вирішенні цієї проблеми важливу роль відіграли праці видатного природодослідника – Ч. Дарвіна, на основі сформульованої та обґрунтованої ним теорії природного добору і механізмів його здійснення. Але ця перша, по-суті, науково-обґрунтована теорія антропогенезу, яка доведена Ч. Дарвіном, залишалась лише біологічної теорією. Ті положення і закономірності, які не зумів довести Дарвін при вивченні проблем походження людини в цілому, вирішив Ф. Енгельс, який сформулював та обґрунтував трудову теорію антропогенезу (Маркс К., Енгельс Ф. Собр. соч., т. 20) [3: 274].

У своїй роботі “Роль праці в процесі перетворення мавпи в людину”, Ф. Енгельс вперше звернув увагу на ті факти, що основною умовою становлення людини, як і всього людського суспільства – є праця, свідома діяльність, тобто праця в такій формі, в якій вона складає виключну особливість людського суспільства. Походження людини було вперше пояснено з позицій походження суспільної істоти, яка вміла виготовляти знаряддя праці, істоти, яка різко відрізнялась від інших тварин, як якісно нового шабля в розвитку органічного світу. Саме праця є тим надійним критерієм, за допомогою якого можна визначити найдревніших представників роду *Homo* від найбільш високорозвинених тварин [3: 286].

Сьогодні наука значно збагатилась великим фактичним матеріалом та чисельними методами, які дозволяють глибоко обґрунтовувати та розвивати вчення щодо походження і еволюції *Homo sapiens*.

Перетворення всієї біологічної науки на основі дарвінівських ідей відіграло важливу роль у науковому пізнанні концепції природного походження людини. Саме дарвінізм заклав наукову основу процесу антропогенезу.

Проте, слід зосередитись і на питаннях присвячених расизму, адже від них саме розвинулись і виходять сьогочасні раси. Так, зокрема зазначимо, що сучасна людина *Homo sapiens*, являє собою складний за складом політипічний вид, який складається з трьох основних груп, у межах яких налічується близько тридцяти рас. Перша група – негроїди. До них відносять негрів Західної Африки, бушменів, готтентотів, пігмеїв-негритосів, меланезійців. Друга група – європеїди. Вони населяють територію Європи, країни Середземномор'я, Малу Азію, Індію, входять до складу населення Америки. До них відносять айнів – Сахаліну та Японії. Третя група – монголоїди. Представники цієї групи мешкають переважно на території Азії (за виключенням Індії), а також місцеве населення Америки. Існує ще одна малочисельна група – австралоїди, корінні жителі Австралії.

Суттєва ознака *Homo sapiens* – відсутність генетичної ізоляції між расами. Ця ознака є свідченням біологічної єдності людського виду [4: 37].

Також слід розглянути таке питання при вивченні проблем антропогенезу із студентами вищих педагогічних навчальних закладів, як питання, що стосується центрів походження самої людини. Щодо розкриття цього питання, потрібно відмітити, що існують дві основні точки зору щодо походження людини сучасного типу. Згідно першої, *Homo sapiens* виникла в декількох місцях планети із різних предкових форм (архантроп або палеоантроп). Відповідно до другої точки зору – існувало єдине місце виникнення людства – від одного загального предка (предкового стовбура). Але ці дві точки зору мають рацію, об'єднавшись в єдину гіпотезу широкого моноцентризму (автор Я.Я. Рогінський). Суть цієї гіпотези полягає в:

- людина сучасного типу виникла на території Східного Середземномор'я та на території Передньої Азії, бо саме на цих місцях учені знаходять найбільш виражені залишки кісток викопних форм *Homo sapiens*.
- багаточисельні проміжні між палеоантропами та неоантропами форми знаходять теж на південному сході Європи.

На цих територіях і був залишений останній слід на шляху до виникнення Людини розумної (*Homo sapiens*).

На цій стадії було остаточно сформоване обличчя сучасної людини.

Після того почалось широке і активне розселення неоантропів на Землі. Люди сучасного типу почали змішуватись з осілими неандертальцями, що призвело до різкої зміни культури неоантропів (кроманьйонців). Напевно, це було не просте витіснення, а різні форми поєднання, при яких, з генетичної точки зору проходило схрещування осілих та “прийдешніх” людей, а з точки зору розвитку культури – починала зароджуватись та переважати нова прогресивна культура кроманьйонців. Людство перейшло на вищий щабель у своїй еволюції [5: 187].

Таким чином, як бачимо питання вивчення проблем антропогенезу надто цікаві, складні для вивчення і є актуальними. Полегшити сприйняття навчального матеріалу, студентам допоможуть саме нові інформаційні технології.

Як основним при використанні інформаційних технологій у процесі викладання проблем антропогенезу є застосування мультимедіа та комп'ютерного моделювання. Одним із переваг застосування мультимедіа технології в навчанні є підвищення якості навчання студентів за рахунок новизни діяльності, інтересу до роботи з комп'ютером. Застосування комп'ютера на лекційних та практичних заняттях зможе стати новим методом організації активної та осмисленої роботи студентів, зробивши заняття більш наочним і цікавим.

Нами розроблена навчально-комп'ютерна програма за допомогою програми Power Point, яка дозволяє проводити лекції та практичні заняття з використанням презентацій при вивченні проблем антропогенезу. За потреби кожен із слайдів презентації можна легко змінити, що дозволяє викладачеві самостійно розробити методику вивчення запропонованої теми, визначити структуру видів наочності, послідовність їх пред'явлення, залежно від поставлених цілей та вибору методів їх реалізації.

Отже, використання нових інформаційних технологій для студентів вищих педагогічних навчальних закладів при вивченні проблем антропогенезу, дозволить інтенсифікувати діяльність викладача і студента, підвищити якість навчання предмета, відбити істотні сторони біологічних об'єктів, зримо втілити в життя принцип наочності, висунути на передній план найбільш важливі (з погляду навчальних цілей і завдань) характеристики досліджуваних об'єктів та явищ. Тому в подальшому необхідно визначити умови ефективного їх застосування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібн. для вчителів / За ред. Ю.І. Машбіца. – К.: ТЗМН, 1997. – 264 с.
2. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З Кіктенко, О.М. Любарська та інш.: За ред. О.М. Пехоти – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
3. Яблоков А.В., Юсуфов А.Г. Эволюционное учение (Дарвинизм): Учеб. для биол. спец. вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Высш. шк., 1989. – 355с.
4. Нестурх М.Ф. Человеческие расы. – М.: Просвещение, 1954. – 100 с.
5. Рогинский Я.Я. Проблемы антропогенеза. Изд. 2-е, доп. Учеб. пособие для студ. ун-тов. – М.: Высшая школа, 1977. – 263 с.

УДК [371.31: 5]: 00

Н.В. Житеньова

КОМП'ЮТЕРНА ПІДТРИМКА ЯК РІЗНОВИД ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

Широке застосування комп'ютерно орієнтованих систем у навчальному процесі зумовлює актуальність розгляду сутності поняття “комп'ютерна підтримка”. В статті зазначене поняття розкривається як різновид педагогічної підтримки.

Broad application of computer-oriented systems to studying process causes the actuality of examination of the concept “computer support” essence. In the paper meaning of the concept is discussed as a kind of pedagogical support.

На сучасному етапі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і їх впровадження у різноманітні сфери людського буття є важливим новий підхід до організації процесу навчання. Сьогодні навчальний процес відбувається в умовах створення інформаційного середовища, характерною особливістю якого є широке застосування програмно педагогічних засобів, які не тільки дозволяють залучати учнів до активної навчальної діяльності, але й дають змогу надати підтримку учневі під час навчання.

Метою даної статті є розкриття поняття “комп'ютерна підтримка”, яке розглядається нами у педагогічному аспекті, оскільки йдеться про застосування комп'ютера у навчальному процесі.

У педагогічній літературі багато уваги надається розгляду саме поняття “педагогічна підтримка”, проте широке впровадження комп'ютерів у процес навчання вимагає розгляду поняття “комп'ютерна підтримка”.

У психолого-педагогічних дослідженнях, присвячених питанням інформатизації навчання і ефективного застосування комп'ютера для досягнення педагогічно значимих цілей, не існує єдності щодо використання поняття “комп'ютерна підтримка”. Більше того, практично не зустрічаються спроби проаналізувати сутність цього поняття, надати йому теоретичне обґрунтування і визначення.

Для визначення поняття “комп'ютерна підтримка” розглянемо спочатку сутність поняття “педагогічна підтримка”.